

Emmeloord, 18 mei 2020

Onderwerp

Rekenkamerrapport 'Energie vooruit'

Advies raadscommissie

[...]

Aan de raad.

Status: ter besluitvorming

Voorgesteld besluit

1. Kennis nemen van het rapport met de bevindingen, conclusies en aanbevelingen.
2. De conclusies van het rapport onderschrijven en de gedane aanbevelingen overnemen.

Doelstelling

De Rekenkamercommissie Noordoostpolder wil via dit onderzoek zicht krijgen op de doelen, uitvoering en resultaten van het gemeentelijk beleid ten aanzien van energietransitie. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de organisatie, uitvoering en regievoering door de gemeente, de rol van de Raad, en verbetermogelijkheden hierin.

Inleiding

Eind november 2018 heeft de Rekenkamercommissie Noordoostpolder alle fracties bezocht om onderwerpen voor 2019 op te halen. Fracties hebben de energietransitie genoemd als actueel thema met een belangrijke financiële en maatschappelijke component. De gemeente Noordoostpolder heeft op het vlak van de energietransitie voor de komende jaren een ambitieuze doelstelling geformuleerd. Aangezien de energietransitie een lange adem en grote investeringen vergt en fors ingrijpt op het leven van burgers en bedrijven, is het belangrijk om de aanpak democratisch goed te legitimeren. Dit onderzoek is bedoeld om na te gaan hoe het beleid en de rol van de Raad daarbij tot nu toe zijn ingevuld (terugblik) en om de Raad handvatten te bieden om haar kaderstellende en controlerende rol in de toekomst goed te kunnen oppakken (vooruitblik).

Argumenten

Op basis van documenten en gesprekken zijn de volgende **vier conclusies** in het onderzoek getrokken:

1 Gemeentelijk beleid en ambities zijn tamelijk goed uitgewerkt

Met de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn, legt de gemeente de lat hoog. De interventiefilosofie van de gemeente voor het aanjagen van de energietransitie is op hoofdlijnen goed uitgewerkt.

De gemeente hanteert een heldere rolopvatting: sturen waar het kan, faciliteren waar het moet. De gemeente stuurt direct door het energieverbruik binnen de eigen organisatie te verduurzamen en – voor zover wettelijk mogelijk – het verbruik van anderen te beïnvloeden. Indirect stimuleert de gemeente de energietransitie door initiatieven vanuit de samenleving te bevorderen en faciliteren. Van de vier thema's waar de gemeente zich bij energietransitie op focust (schone energie, nieuwe mobiliteit, circulaire economie en klimaatadaptatie) is vooral de strategie voor schone energie goed uitgewerkt. Er is een duidelijke samenhang tussen de geformuleerde ambities en doelen, de input en activiteiten van gemeente en samenwerkingspartners, en de beoogde resultaten. Bij het thema circulaire economie richt de gemeente zich vooral op afvalreductie, -scheiding en hergebruik, maar krijgen andere vormen van grondstoffen- en materialenverbruik minder expliciet aandacht. Ook de subdoelen en acties voor nieuwe mobiliteit zijn minder concreet geformuleerd (stimulering OV, fietsgebruik, elektrisch vervoer en innovatieve infrastructuur) en het beleid gericht op klimaatadaptatie is nog beperkt uitgewerkt, hier wordt momenteel aan gewerkt..

Ook in vergelijking met benchmarkgemeenten die actief bezig zijn met energietransitie komt het beleid van de gemeente Noordoostpolder overwegend positief uit de bus.

2 Noordoostpolder is doeltreffend in opwekking van duurzame energie en afvalverwerking, maar de doeltreffendheid is niet duidelijk bij schone mobiliteit en klimaatadaptatie

Op het terrein van **schone energie** noemt gemeente Noordoostpolder zich met recht een koploper binnen Nederland: het aandeel duurzaam opgewekte energie is toegenomen tot 42% van het totale energieverbruik (tegenover 6,6% in Nederland als geheel), vele 'bottom-up' initiatieven vanuit de samenleving zijn gefaciliteerd en de verduurzaming van het energiegebruik van de eigen organisatie wordt actief opgepakt. Met 4000 TJ duurzame energie in 2017 zit de Noordoostpolder op de helft van het beoogde doel van 8000 TJ in 2030. Op de mate van energiebesparing buiten de eigen organisatie bestaat evenwel weinig zicht. De afgelopen jaren zijn belangrijke successen geboekt, maar de komende jaren zijn nog forse inspanningen nodig om ook de resterende helft te realiseren.

De inzet bij **nieuwe mobiliteit** richt zich vooral op vergroening van het eigen wagenpark en stimulering van laadpalen. De rest van de maatregelen (o.a. bevordering van fietsgebruik en 'mobility as a service') is minder ver geoperationaliseerd en de resultaten zijn onduidelijk.

Op het vlak van **circulaire economie** richt de gemeente zich vooral op terugdringing van restafval en meer gescheiden afvalinzameling, maar nauwelijks op bijvoorbeeld meer circulaire bedrijfsprocessen.

Uit een in 2015 uitgevoerde 'stresstest light' blijkt dat de Noordoostpolder er op het gebied van **klimaatadaptatie** goed voorstaat. Momenteel wordt bekeken welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de Noordoostpolder voor 2050 volledig klimaatbestendig en water robuust in te richten.

Over het algemeen wordt door stakeholders de **samenwerking** met de gemeente (bottom-up) als positief ervaren. Wel bestaat bij hen behoefte aan een duidelijk en samenhangend gemeentelijk kader (top-down) waarbinnen zij kunnen opereren, inclusief een stappenplan waarin de route en mijlpalen voor de energietransitie tot 2030 verder zijn geconcretiseerd.

3 Doelmatigheid gemeentelijke inzet moeilijk te bepalen

De financiële inzet in de periode 2017 t/m 2019 kan als volgt worden samengevat:

Thema	2017	2018	2019
Schone energie			
• Basisbudget	60.000	62.000	63.500
• Natuur- en milieueducatie	Onderdeel basisbudget	11.500	11.500
• Lokaal energie-akkoord / energie-coördinator	50.000	20.000	60.000
• Duurzaamheidslening	290.000	150.000	150.000
• Verduurzaming gemeentelijke gebouwen/wagenpark	200.000	200.000	200.000
• Pilot aardgasvrije wijken	-	-	4,2 mln van Rijk
Subtotaal schone energie	600.000	443.500	485.000 plus 4,2 mln
Nieuwe mobiliteit	5.500	5.000	PM
Circulaire economie	2.500	2.500	PM
Klimaatadaptatie	-	-	50.000
Totaal	608.000	451.000	535.000 plus 4,2 mln

Voor een gemeente van deze omvang investeert Noordoostpolder substantieel in schone energie. De financiële inzet voor nieuwe mobiliteit en circulaire economie is echter beperkt.

Aangezien de opbrengst van veel acties in termen van milieuwinst niet concreet bekend is, is de doelmatigheid van de gemeentelijke inzet niet vast te stellen. Wel kan worden geconstateerd dat de gemeente veel maatschappelijke initiatieven heeft gefaciliteerd en dat mede als gevolg daarvan forse investeringen in duurzame opwek zijn uitgelokt.

4 De gemeenteraad stuurt op detail en mist de hoofdlijnen om goed regie te voeren

De gemeenteraad stelt kaders via vaststelling van visies, uitvoeringsprogramma's en budgetten, inclusief moties en amendementen. Hij controleert op basis van voortgangsrapportages, presentaties over individuele projecten en via de planning- en control cyclus. Mede op basis van vele vragen uit de Raad zijn de rapportages tamelijk gedetailleerd. Op deze wijze is de gemeenteraad goed in staat geweest haar kaderstellende en controlerende rol te spelen. Het nadeel van de gedetailleerde verslaglegging en bespreking is wel dat de hoofdlijnen uit het zicht kunnen raken en de werklast voor de organisatie groot is. Bij de kennisname van de startnotitie Regionale Energie Strategie (RES) in september 2019 heeft de raad ingestemd met het voorstel dat niet langer jaarlijks een uitvoeringsprogramma opgesteld hoeft te worden.

Op basis van de bevindingen en conclusies doet de rekenkamercommissie de volgende **in totaal zes aanbevelingen aan zowel het college en als de gemeenteraad:**

Rol raad

Voor een meer consistente en robuuste energietransitie wordt de Raad het volgende aanbevolen:

- 1 Binnen haar kaderstellende taak sterker te sturen op hoofdlijnen, via een meer integraal kader en lange termijn stappenplan met mijlpalen en planning (zie punt 5).
- 2 Bij haar controlerende taak de voortgang meer op hoofdlijnen te monitoren, op basis van een beperkt aantal kernindicatoren die indicatief zijn voor de totale voortgang van de energietransitie, gebaseerd zijn op de subdoelen en relatief eenvoudig zijn te achterhalen (bij voorkeur uit bestaande bronnen). Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan:
  - a Energietransitie: # reductie energiegebruik in de Noordoostpolder, # duurzaam opgewekte energie.
  - b Schone mobiliteit: toename aantal elektrische laadpalen en het gebruik daarvan.
  - c Circulaire economie: % afvalscheiding.
  - d Klimaatadaptatie: € gemeente uitgaven aan groen in openbare ruimte.
  - e Sectoraal: € bijdrage vanuit de landbouw en industrie aan projecten gericht op verduurzaming.
- 3 Binnen de toekomstige kaderstelling en planuitwerking expliciet aandacht te besteden aan de volgende randvoorwaarden c.q. prioriteiten:
  - a. Verhogen van de netwerk- en energieopslag capaciteit.
  - b. Reserveren van voldoende personele capaciteit en middelen binnen de gemeente om maatschappelijke initiatieven te blijven stimuleren en faciliteren, alsmede om optimaal gebruik te maken van de publieke en private fondsen en programma's die de komende jaren op provinciaal, nationaal en Europees niveau beschikbaar komen.
- 4 Om de noodzakelijke vervolgstappen tot 2030 te optimaliseren, is het van belang niet alleen te kijken naar beleid en resultaten van de eigen gemeente, maar ook te (blijven) leren van anderen, zoals de benchmarkgemeenten. Een nevendoeel van dit soort (continue) benchmarking is ook de eigen inzet en resultaten meer te waarderen (trots) en positioneren (zowel richting eigen bevolking als andere samenwerkingspartners en financiers).

Beleidsinhoudelijk

- 5 Het College te verzoeken om samen met maatschappelijke partners en medeoverheden een meer integraal kader voor het bereiken van de beoogde energietransitie richting 2030 te ontwikkelen, inclusief doelen, benodigde financiën mijlpalen en tijdpad. De Raad stelt het geactualiseerde kader vast. Onderdeel van dit kader is ook de ontwikkeling van een samenhangende aanpak voor de thema's die momenteel minder uitgewerkt zijn:
  - a Schone mobiliteit, o.a. langzaam verkeer, OV en duurzame brandstoffen.
  - b Circulaire economie, naast afvalscheiding en reductie van restafval ook andere vormen van materiaalreductie en sluiting van kringlopen stimuleren.
  - c Klimaatadaptatie, zowel gericht op wateroverlast als hitte en droogte binnen bebouwd gebied als in het buitengebied, met aandacht voor bewustwording.

6 Daarnaast het College te verzoeken om samen met maatschappelijke partijen en medeoverheden na te gaan of extra energie- en/of milieuwinst te behalen valt, via maatregelen op het vlak van:

- . a Opschaling van pilots binnen de warmtevisie.
- . b Energietransitie binnen de land- en tuinbouw.
- . c Versnelling van de energietransitie op bedrijventerreinen.

Kanttekeningen

Rekenkamerrapporten zijn er om de controlerende rol van de gemeenteraad te versterken en het beleid en bestuur van de gemeente Noordoostpolder te helpen verbeteren. Dat vraagt van alle betrokkenen een kritische, onderzoekende en lerende houding. Voorgesteld wordt de gedane aanbevelingen zoals deze in het raadsvoorstel staan beschreven en nader zijn gespecificeerd, over te nemen.

Planning/uitvoering

In de commissie van 9 juni 2020 krijgt u gelegenheid de opstellers van het rapport vragen te stellen. Tijdens de raadsvergadering van 29 juni 2020 dient u zich uit te spreken over de conclusies en aanbevelingen. Voorgesteld wordt de conclusies te onderschrijven en de gedane aanbevelingen, zoals deze in het raadsvoorstel staan beschreven.

Bijlagen

Het rapport Energiek vooruit

Het presidium
T. Hoekstra, voorzitter

Steller: Esther Fogl (secretaris rekenkamercommissie); 06 30 92 69 65;
rekenkamercommissie@noordoostpolder.nl

De raad van de gemeente Noordoostpolder,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2020, no. 20.0001044;

gelet op artikelen 81, 182 tot en met 185 Gemeentewet;

B E S L U I T:

1. Kennis te nemen van het rapport met de bevindingen, conclusies en aanbevelingen;
2. De conclusies van het rapport onderschrijven en de gedane aanbevelingen over te nemen.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van 29 juni 2020.

De griffier, de voorzitter,